

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/94/22-27>**Sevda Novruzəliyeva**Azərbaycan Tibb Universiteti
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
sevda.novruzaliyeva@mail.ru**Validə Vəliyeva**Azərbaycan Tibb Universiteti
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
konulki78@gmail.com

KOMMUNİKATİV PROSESDƏ NEQATİV SÖZ VƏ NEQATİV DAVRANIŞ

Xülasə

Kommunikativ proses hər zaman yenilənən, mürəkkəb çalarlara sahib olan bir ünsiyyətdir. Onu heç bir yazı tam araşdırma bilməz, çünki bu nəhəng mənəvi okean hər an yenilənir, yeni incəliklərə yüklənir. Məqalədə filoloq alimin neqativ söz və neqativ davranışa dair seçdiyi sitatlar, yazdığı şərhlər yer alır.

Çağdaş internetin ingiliscə saytları dünya elminə, o cümlədən kommunikasiya elminə böyük pəncərədir. Bu elmi-informasiya məkanında arzu olunan hər nəyi tapmaq olur, yetər ki, tədqiqatçı ingiliscəni elmi-tədqiqat səviyyəsində bilsin. Bu məqaləyə yön verən, onun maraqlı edəcək də elə budur.

Açar sözlər: kommunikasiya, söz, düşüncə, enerji, güc, neqativ söz, neqativ davranış, ruhani lider, yazar

Sevda Novruzəliyeva Azerbaijan Medical University
PhD in Philology
sevda.novruzaliyeva@mail.ru**Validə Vəliyeva**Azerbaijan Medical University
PhD in Philology
konulki78@gmail.com

Negative words and negative behavior in the communicative process

Abstract

The communicative process is a communication that is always updated and has complex nuances. No writing can fully explore it, because this huge spiritual ocean is renewed every moment, loaded with new subtleties. The article contains selected quotations and comments written by a philologist scientist on negative words and negative behavior.

English-language websites of the modern Internet are a big window to world science, including communication science. One can find everything in this scientific-information space, but the researcher must know English at the scientific-research level. This is what drives this article and makes it interesting.

Keywords: communication, word, thought, energy, power, negative word, negative behavior, spiritual leader, writer

Giriş

Negative thoughts will destroy you.
Always keep a positive attitude.

Buddha

Negativ düşüncələr sizi çökdürəcək.
Hər zaman pozitiv yanaşma sərgiləyin.

Budda

İnsanlığ özünü tanıyandan düşüncələrini ötürmək, emosiyalarını bölüşmək, istədiyini əldə etmək yolunda ilk intellektual silah olaraq sözdən yararlanır. Söz insanın mənəvi xəzinəsi olmaqla həyatda dominantlıq (aparıcılıq) qazanır. Söz ustaları olan şair və yazarlar söz ilə insanın ən dərin duyğularını dilləndirir, oxucularını sirli söz bazarına çəkir, onlara platonik (ülvi) anlar yaşadırlar. Sözüün daşdığı böyük güc təkcə emosiyalar yaratmır, o həm də hərəkətlər yaradır. Emosiyalar görünməyən hərəkətlər sırasında yer alır, hərəkətlər isə görünən emosiyalardır. Sözüün gücünə baxın ki, Tanrının şah əsəri olan insanın emosiya və hərəkət olmaqla iki böyük xəzinəsinə fərman verir. Ömrünün 63-cü ilini yaşayan amerikan yazarı, motivasiya edici çıxışlar ustası Antoni Robbins yazır (Robbins, 2018: 247; Kripalani, 1983: 78).

Throughout human history our greatest leaders and thinkers have used the power of words to transform our emotions, to enlist us in their causes, and to shape the course of destiny. Words can not only create emotions, they create actions. And from our actions flow the results of our lives.

İnsanlığ tarixi boyunca ən böyük öndərlərimiz və düşüncə sahiblərimiz emosiyalarımızı dəyişdirmək, bizi öz motivlərinə daxil etmək və taleyin gedişatını təyin etmək üçün sözlərin gücündən istifadə etmişlər. Sözlər təkcə emosiyalar yaratmır, hərəkətlər də yaradır. Və hərəkətlərimizdən həyatımızın sonucları çıxar.

Dünyada sözdən güclü maddi və qeyri-maddi heç nə yoxdur. Kosmik gəmiyə saniyədə 16 km sürət verib Aya oturdan, ölçüsüz səmanı öyrənən, dənizlərin və okeanların sirlərini aşkara çıxaran, 2300 il bölünməz sayılan atomu bölən, super dağıdıcı silahlar yaradan, 1 saniyə içində milyonlarca əməliyyat aparan super kompüterləri var edən, mikroskopla milyon dəfə böyüdülrək canlı hüceyrələri tədqiq edən, Yer təkindəki sərvətləri kosmosdan gördürən-bütün bunları ram edib insanlığın qulluğuna verən sözdür, pozitiv olmaqla insanlara fayda verən və neqativ olmaqla insanlara ziyan verən sözdür. 19-cu əsr amerikan qadın şairi Emili Dikson demişkən (2):

I know nothing in the world that has as much power as a word. Sometimes I write one, and I look at it until it begins to shine.

Dünyada söz qədər gücə sahib olan heç nə tanımıram. Bəzən birini yazıram və o, parıldamağa başlayana qədər ona baxıram.

Bu xanım yazdığı hər sözü qısa bir ara sonra parlayan görüb. O, doğru buyurur, sözü parlardan onun içindəki enerjidir, amma bu enerji hər gözə görünməz, yaradıcı sözü yaradan sənətkar gözünə görünər.

Mətn. Söz və düşüncə bir-biri ilə sıx bağlı olan anlayışlardır. Söz səslənən düşüncədir, düşüncə isə səslənməyən sözdür. Bir insanın gerçək kimliyini dediyi sözlər yox, səsləndirmədiyi düşüncələr ortaya qoyur. Buna görə hər bir fərd deyəcəyi sözləri çox götür-qoy etməli, onların pozitivliyini və neqativliyini öncədən görə bilməlidir. Atılan ox, doğan günəş, axıb gedən zaman geri qayıtmadığı kimi, deyilən söz də geri dönmür, deyilməmiş bir söz ola bilmir. Unutmayaq, söz canlı varlıq deyil ki, zamana dayansın, bir zaman kəsiyindən digər zaman kəsiyinə kimi yaşasın. Söz səslənersə, səsləndiyi çevrədə qalmaz, getməli olduğu sonsuz göylərə yol alar, bir daha səs olaraq qayıtmaz, exo (əks-səda) olaraq qayıdar. Səslənən söz pozitiv (yaşam verici) olursa-exosu pozitiv olar, neqativ (yaralayıcı) olursa, təbii ki, exosu neqativ olar. Düşüncə və söz birliyi insanın taleyini, başına nələr gələcəyini real olaraq ortaya çıxarır. Hindistan müstəqillik hərəkətinin siyasi və ruhani lideri Mahatma Qandi 20-ci əsrdə “söz, hərəkət, vərdiş, dəyər, tale” beşliyinin başında söz anlayışını qoyaraq, insanın öz yaşamının memarı olduğuna diqqət çəkərək vurğulayırdı ki (3):

Your words become your actions, your actions become your habits, your habits become your values, your values become your destiny.

Sözləriniz hərəkətlərinizə, hərəkətləriniz vərdişlərinizə, vərdişləriniz dəyərlərinizə, dəyərləriniz taleyinizə dönür.

Söz maddi olmayan bir varlıq olaraq enerji və gücə sahibdir. Onu dinamik edən, bir ara sonra reallığa çevirən bu enerji və gücdür. Bu ikisi olmadıqda söz bir başqasının zehində iz qoya bilməz, motivasya edə bilməz, ruhlandıra bilməz, yönəldə bilməz. Neçə ki söz görünən varlıq olaraq lüğətdə yer alır, məsum və gücsüz olur, pozitiv ya neqativ özəlliklərə sahib olduğunu gizli saxlayır. Bu iki

özəllik söz səslənən anda üzə çıxır. Demək, söz insan qulluğunda duran varlıqdır, onu neqativ ya pozitiv edən insanın özüdür, bir başqası deyil. Amerikan roman və hekayə yazarı Nathaniel Hawthorne 19-cu əsrdə sözün səslənmədikcə məsum və gücsüz olduğunu, səsləndikdə isə pozitiv (yaradıcı) ya da neqativ (dağıdıcı) gücə sahib olduğunu belə açıqlayır (Hawthorne, 2016: 97):

Words so innocent and powerles as they are, as standing in a dictionary, how potent for good and evil they become in the hands of one who knows how to combine them.

Lügətdə dururkən nə qədər məsum və gücsüz olan sözlər onları birləşdirməyi bilən birinin əlində nə qədər yaxşıya və şərə qulluq edən hala gəlir.

Bəzən sözlər pozitiv rola girərək kömək edir, başçılıq edir, yönləndirir, yaxşıya doğru ram edir. Bəzən neqativ rola girərək tərəqqiyə mane olur, incidir, ziyan gətirir və aşağılayır. Bunları edən sözdəki gizli yatan enerji və gücdür, başqa sözlə, pozitiv ya neqativ gücdür. 1972-ci ildə dünyaya gələn, yəhudi kökənli amerikan yazarı Yehuda Berq yazır ki (5):

Words have energy and power with the ability to help, to head, to hinder, to hurt, to harm, to humiliate and to himble.

Sözlər kömək etməyə, başçılıq etməyə, mane olmağa, incitməyə, zərər verməyə, aşağılamağa və ram etməyə yol açan enerji və gücə sahibdir.

Neqativ söz işlətməkdən çəkinən insan istər-istəməz pozitiv düşünməyə başlayar. Arada neqativ (pozucu) söz olmadıqda insanın dünyaya baxış bucağı müsbətə doğru dəyişir, qabaqlar işlətdiyi yanlış versiyalardan, uğursuz işlərdən yavaş-yavaş uzaqlaşır. Beləliklə, uzaqlaşdıqca onun neqativ ünsiyyət çevrəsi daralır, amma pozitiv düşüncə daşıyıcısı olan insanların araya girməsi ilə pozitiv ünsiyyət çevrəsi güclənir. Göründüyü kimi, neqativ düşünməyi, neqativ söz deməyi, neqativ davranmağı dayandıran bir fərd qurtuluşa çatacaq. Bir ara sonra belə insanın cəmiyyətdə tutduğu mövqe yeni bir sağlam görkəm alar, həyatı yeni bir düzənə girər. Səksən yaşını yaşayan yapon kökənli amerikan rəssamı Yoko Ono neqativ bir yaşam məkanından çıxmaq, həyatın üzünə gülümsəmək üçün təklif edir (6):

Try to say nothing negative about anybody for three days, for forty-five days, for three months. See what happens to your life.

Üç gün, qırx beş gün, üç ay boyunca kimsəyə neqativ bir şey deməməyə çalışın. Baxın həyatınızda nələr olur.

Həyata yanaşma ya pozitiv ya neqativ ya da pozitiv-neqativ olur. Bir insan bir problemə qarşı dirəniş göstərüb pozitiv yanaşma sərgiləsə, qısa zaman kəsiyində bu problemdən qurtulacaq. Əgər bu durumda pozitiv-neqativ yanaşma sərgiləsə, problemdən yarı qurtaracaq. Əgər neqativ yanaşma sərgiləsə, problemdən heç qurtulmaz. Demək, nə qədər ki birinin davranışına neqativ düşüncələr fərman verir, ona qurtuluş yoxdur, çünki çəkdiyi acılar onu rahat buraxmaz, bir uğursuzluqdan qurtulmamış yeni bir uğursuzluq onun qapısını çalacaq, yaşadığı mühit ara vermədən onu üzəcək, bu gedişlə də həyatı zindana dönəcək. Çıxış yolu ancaq ondadır ki, neqativ (üzücü) düşüncələr yerinə pozitiv (qurucu) düşüncələrə yüklənsin və yükləndikcə beynində neqativliyin pasları açılacaq, yerinə pozitivliyin şüaları sayrışar. Bax elə bu andan qarşıda duran uğurlar ona ilkin mesajlar göndərəcək. Ömrünün 80-ci ilini yaşayan amerikan aktyoru və bəstəkarı Villie Nelson tövsiyə edir ki (7):

Once you replace negative thoughts with positive ones, you will start having positive results.

Neqativ düşüncələr yerinə pozitiv düşüncəniz, pozitiv nəticələrə sahib olmağa başlayacaqsınız.

Həyatda hamı istəyir ki, gözəl şeylərə sahiblənsin. İnsan xeyirsevər və yardımsevər olursa, onun varlığına mərhəmət və şəfqət hopursa, başqalarının malında gözü olursa, yaşamı sevgidən qaynaqlanırsa, bir kimsənin həyat düzəninə əngəl olursa, davranışından sayğı sərgilənsə, pozitiv duyğular paylaşarsa, səbrə və təmkinə yüklənsə, bir sözlə, pozitiv insan olursa-yalnız bu durumda o, gözəlliklərin gerçək daşıyıcısı olaraq qibətə olunan bir şəxsiyyətə dönür. Buddizm fəlsəfəsinin banisi Qautama Budda 26 əsr öncə xoşbəxt olmaq üçün neqativ düşüncədən, neqativ sözdən, neqativ davranışdan uzaq durmağı buyuraraq demişdi ki (Ryo, 2016: 49):

Beautiful things happen when you distance yourself from the negative.

Neqativdən özünü uzaqladırsanız, gözəl şeylər baş verəcək.

İnsana enerji verən və ondan enerji alan faktorlar var. Enerji verən və enerji alan faktorların başında söz dayanır. Söz xoşa gəlirli, yönləndirici, ruh verici, yardım edici olanda pozitiv olur. Söz ara vuran, incik salan, kin yayan, eqo törədən olanda neqativ olur. Pozitiv söz ürəyə mum kimi yatır, ona məlhəm kimi hopur, odur ki, bu sözə dərman sözü deyilir. Neqativ söz və davranış isə ürəyin ritmini və beynin potensialını zəhərləyir, odur ki, ona zəhərli söz deyilir. Pozitiv söz enerji verirsə, neqativ söz enerjini tükədir. Enerjisi tükənən insan cəmiyyətin yararlı fərdi ola bilmir, mənəvi şikəst olur. 2015-ci ildə dünyasını dəyişən amerikan protestant keşişi, motivator-natiq Robert-Harold Şuller vurğulayır ki (5):

Creative words generate energy, neqative words drain out energy.

Yaradıcı sözlər enerji yaradır, neqativ sözlər enerjini tükədir.

Neqativ söz və neqativ davranış beynə neqativ izlər qoyur, neqativ izlər qoyduğundan istər düşüncə, istərsə də bədən zəhərlənir. Demək, neqativ söz həm də zəhərli söz, neqativ davranış həm də zəhərli davranışdır. 2012-ci ildə dünyadan köçən amerikan yazarı, motivasiya natiqi Ziq Ziqlar tövsiyə edir ki, neqativ sözləri və neqativ davranışları xatırlayaraq beynimizdə onları yaşatmayaq. Əgər yaşatsaq, bütün bədəni kontrol altına alan beynin potensialını tükətməmiş oluruq (9):

Do not let negative and toxic people rent space in your head. Raise the rent and kick them out.

Neqativ və zəhərli insanların sizin beyninizdə yer kirayə etməsinə izn verməyin. Kirayəni artırın və onları bayıra atın.

Hədəf insanı öz arxasınca çəkib aparən böyük bir gücdür. Hədəf (məqsəd) yox ikən, insan həyatının anlamı qalmır, arada bir boşluq yaranır. Zehnin üst qatlarında olmalı olan motivasiya hədəfə çatmaq yolunda güvənilən bir xatırlayıcıdır. Qarşıya qoyulan hədəf öz sahibinin çevrəsini və tərəqqisini baltalamalı deyil, onu təşfiq edən bir praktik vasitə olmalıdır. Hədəfin insan beynində qalıcı olub sönməməsi üçün vərmiş, məsuliyyət, davamlılıq, çalışqanlıq, bacarıq, qərarlılıq, dirəniş kimi faktorlara ehtiyac duyulur. Sadalanan faktorları güvənli durumda saxlamaq üçün, hədəfə çatana qədər onlara yaşam vermək üçün ilk öncə neqativ düşüncələrdən, neqativ insanlardan və neqativ durumlardan uzaq durmalıyıq. Bu üçü bir zəhər olaraq hədəfə çatmanın qarşısını alır. Budda doğru buyurur ki (8):

Gravitate towards your goals and avoid negative people and situations.

Hədəflərinizə yönəlin və neqativ insanlardan və durumlardan yayın.

Neqativ bir fərd həm də zəhərli bir fərddir. Zəhər canlı varlığı nə günə qoyursa, neqativ anlar da insanı o günə qoyur. Neqativ düşüncə və neqativ fərdlər insandan sevincini, enerjisini və dincliyini qopararaq alırlar. Budda neqativ, zəhər yayanlara “insan” demir, aşağılayıcı olaraq “fərd” anlamında “individual” deyir. Sitatda yer alan (“drain of”) “tükədirlər” feilindən bu anlaşılır ki, sevinci, enerjisi və dincliyi tükənən birinin hər nəyi tükənmiş olur, sona çatmış olur. Demək, “sevinc, enerji, dinclik” üçlüyünün ən ilkin və bərişməz düşməni neqativdir (8):

Toxic individuals drain us of joy, energy and peace.

Zəhərli fərdlər sevincimizi, enerjimizi və dincliyimizi tükədirlər.

Düşüncə neqativ notlara yüklənəndə ən adi hallarda belə, insan pessimist olarsa, mütləq ən pisini düşünəcək və beynini bu ən pisə doğru yönləndirəcək. Neqativ düşünən bu bələdan qurtulmaq üçün ilk olaraq pozitiv düşünməyə başlamalı, əski neqativ duyğulara əsla qayıtmamalı, xəyal gücünə dayanaraq pozitiv duyğular qurmalı, sahib olduqlarına qarşı özündə minnətdarlıq və təşəkkür hissi oyatmalı, davamlı olaraq pozitiv işlər görməyə alışmalı, rahatlanmanın özəl yollarını arayıb tapmalıdır. Neqativ notlara qarşı qabaqlayıcı işlər görməyən birisi çıxılmaz maddi və mənəvi problemlərlə üzləşəcək, sağlamlılığında ciddi, hətta sağalmaz fəsadlar yarana biləcək. Tibetin ruhani dini lideri Dalai Lama tərəfindən söylənən aşağıdakı sitat tam olaraq yerinə düşür (10):

Consider that not only do negative thoughts and emotions destroy our experience of peace, they also undermine our health.

Bil ki, neqativ düşüncə və duyğular təkcə dincliyimizin düzənini çökdürmür, həm də sağlamlığımızı sarsıdırlar.

Neqativ olduqları üçün zəhərli sayılan insanlar ünsiyyət saxladığı insanları tədricən (zaman-zaman) mənəvi baxımdan öldürürlər-onların pozitiv ruhunu öldürür, onların zehni (ağlı) və duyğularını istədikləri kimi idarə edirlər. Canlı bir insanı yaradıcı bir insana çevirən onun zehni və duyğularıdır. Yazıqlar olsun o kimsəyə ki, zehni və duyğuları neqativ bir fərdin diktəsi altında ola. Neqativ insanları arsen adlı kimyəvi bir maddəyə bənzədən Dalai Lama vurğulayır ki, neqativ insanlardan qurtulmağın bircə yolu var, o da onları buraxmaqdır, çünki neqativ atmosfərə yayan birisi çətin ki, bu mənəvi bələdan qurtulsun (10):

Like arsenic, toxic people will slowly kill you. They kill your positive spirit and play with your mind and emotions. The only cure is to let them go.

Arsen kimi zəhərli insanlar sizi yavaş-yavaş öldürürlər. Onlar pozitiv ruhunuzu öldürür, zehninizi və duyğularınızla oynayırlar. Bunların tək çarəsi onları buraxmaqdır.

Hər kəs çalışmalıdır ki, sevgi dolu, qayğıkeş və xoşbəxt insanlarla kontakt qursun. Beləsinin sevgisi, qayğısı və xoşbəxtliyi tədricən qarşı tərəfə keçəcəkdir, o şərtlə ki, insanı aşağı duruma gətirəcək neqativlərdən yaxasını qurtarsın. 1964-cü ildə dünyaya göz açan avstraliyalı xanım yazar Heather Rose çox düzgün olaraq vurğulayır ki (11):

Surround yourself with loving, caring, happy people and get rid of the negative people that drag you down.

Özünü sevgi dolu, qayğıkeş, xoşbəxt insanlarla çevrəlayin və sizi aşağı çəkən neqativ insanlardan yaxa qurtarin.

Sitatda xanım yazar “get rid” (“yaxa qurtarin”) frazeoloji feilini ona görə işlədir ki, neqativ insan mənfi emosiyalarla dolu olur, ondan canı qurtarmaq asan olmur. Başqa sözlə, neqativlərdən ayrılmaq olmur, yaxa qurtarmaq olur.

Neqativ davranışın bir çox qolları var. Şikayət, başqasının nöqsanlarını aramaq, bir-birinin ayağını çəkmək, yalnız özünü düşünmək, insanları özləri kimi miskin bir duruma qoymağa çalışmaq neqativ özəlliklərin yalnız bir neçəsidir. Şikayət bolluğa yol açmaz, nöqsan arayanın dəyəri olmaz, ona-buna pislik edən yaxşı günə qalmaz, yalnız özünü düşünən şərəfli sayılmaz, hamını özü kimi miskin (bədbəxt) etməyə çalışan xoşbəxt olmaz. Çağdaş amerikalı kinoaktrisası Cessika Cones dünyanın sadalanan insanlarla dolu olduğunu qeyd edir (11):

The world is full of people who complain, who look for the negative in life and are constantly pulling each other down. The world is full of people who think only of themselves and try to make the rest of the world as miserable as they are.

Dünya şikayət edən, həyatda neqativ arayan və daim bir-birini aşağı çəkən insanlarla doludur. Dünya yalnız özünü düşünən və dünyanın qalanını özləri kimi miskin etməyə çalışan insanlarla doludur.

Yekun olaraq vurğulayırıq ki, uğur qazanmaq, çevrəsində seçilmək, dinc bir yaşama sahib olmaq, qınaq obyektinə çevrilməmək, həyatın normal axınına uyğun yaşaya bilmək üçün mütləq anlamda bütün neqativlərdən (neqativ düşüncələrdən, neqativ danışarlardan, neqativ davranarlardan) uzaq durmaq dəyişməz aparıcı şərtədir. 1975-ci ildə doğulan, amerikalı aktrisa və iş adamı Germany Kent doğru buyurur ki (12):

In order to reach your highest potential, it is imperative that you remove all negative people from your life.

Ən üstün potensiala çatmaq üçün bütün neqativ insanları həyatınızdan çıxarmanız aparıcı şərtədir.

Məqalədə yer alan sitatların çoxu çağdaş dövrümüzdə yaşayan seçilən insanların kəlamlarıdır. Bu da belə ümumbəşəri aktual problemə orta yaşlı insanların prizmasından baxmaqdan irəli gəlir.

Mövzunun aktullığı.

Neqativ söz və neqativ davranış kommunikativ prosesdə tez-tez rastlanan bir haldır. İnsan özünü tanıyandan bəri bu qınanan yanaşma olub, indi də var. Onları aradan götürmək olmaz, onlardan yayınmaq olar.

Məqalənin aktuallığı odur ki, ruhani lider, yazar, şair, siyasətçi, aktyor, bəstəçi, rəssam olan seçilən şəxslərin ingiliscə 17 sitatının, məqalə müəllifinin azərbaycancaya etdiyi maksimum dəqiq

tərcümələrin və kimsənin rəyindən istifadə etmədən məqalə müəllifinin yazdığı açıqlamaların işığında bu mövzu araşdırılır.

Nəticə

Bu elmi yazıda neqativlər qınanan proses olaraq tədqiq olunur, onların cəmiyyətə yaşatdığı ziyanlara işıq salınır, onlardan yayınma yolları göstərilir.

Mövzu o zaman aktual olur ki, böyüklərin sözlərinə yeni yanaşma, yeni dəyərləndirmə sərgilənsin, çağdaş insan ondan yararlına bilsin. Düşünürük ki, məqalədə bu aspektlər yer alır, həm də orijinal və tərcümə dillərinin təqdimatında.

Ədəbiyyat

1. Robbins, A. (2018). Unlimited power. Black Choice, 247 p.
2. Kripalani, K. (1983). Gandhi's life in his own words. India: Navajivan Publishing House, 248 p.
3. <https://www.awakenthegreatneswithin/> / 50quotes Emily Dickson
4. Hawthorne, N. (2016). A memoir, Leopold Classic Library, 324 p.
5. <https://www.inc.com/> / 26Brilliant Quotes on Words / Yehuda Berg
6. <https://www.azquotes.com/> / Top 25 Power of Words / Yoko Ono
7. <https://www.brainyquote.com/> / Negative Thoughts / Willie Nelson
8. Ryo, O. (2016). The essence of Buddha. Shambhala: New edition, 178 p.
<https://www.linkedin.com/> / Do not negative / Zig Ziglar
10. <https://www.azquotes.com/> / Dalai Lama Quotes
11. <https://www.hapierhuman.com/> / 63 Negative Quotes / Heather Rose, Jessica Jones
12. <https://www.quotement.com/> / top 120 Negative Quotes / Germany Kent

Göndərilib: 14.07.2023

Qəbul edilib: 01.09.2023